

Svatý mezi hříšníky

Matouš 9,9-13

1. Viděl ho v celnici

Několikrát čteme v Písmu zdánlivě bezvýznamnou poznámku, že Ježíš jeho uviděl. Ale často v těch příbězích, kde je to psáno, nakonec dojde k nějaké důležité události. On je totiž rozdíl mezi tím vidět a vidět. Během dne mnoho věcí vidíme, ale jen málokteré jsou natolik významné, že zaujmou celou naši pozornost. Ježíš také jistě toho dne potkal a viděl mnoho lidí, ale zvláštní pozornost věnuje tomuto jednomu. Nevíme, proč si vybral právě tohoto člověka, celníka nazývaného Matouš (jinde Levi, což bylo asi jeho původní jméno). Ale biblický autor (jímž je dle staré tradice právě Matouš sám) tou zkratkou chtěl zvýraznit radikalitu Ježíšovy výzvy i radikalitu Matoušova rozhodnutí. A radikální ta výzva i ta odezva určitě byla. Cesty k rozhodnutí následovat Krista mohou být různé a různě dlouhé. A přece je to nakonec vždy radikální rozhodnutí, které ovlivní mnoho věcí, ba dokonce celý sám život, když člověk upne na Krista svou životní víru a naději a jde za ním.

A zde jde skutečně o radikální obrat. Matouš totiž patřil k celníkům, kteří byli ostatními židy opovrhováni ba nenáviděni. A nelze se tomu ani moc divit. Celníci totiž neměli moc dobrou pověst. Asi tak jako dnes zkorumpovaní úředníci nebo politici. Celníci stavěli svou živnost na nepoctivosti a odírání lidí. Celní systém byl málo přehledný a dával mnoho příležitostí ke korupci. Řadový celník měl dáno, kolik musí odevzdat „nahoru“, a pak už bylo na něm, jak dovedně dokáže lidi obírat do vlastní kapsy. Sem především mířila výzva Jana Křtitele na adresu celníků: „*Nevymáhejte víc, než máte naříděno*“ (Lk 3,13). Navíc měli pověst kolaborantů s okupační římskou mocí. Celníci si tedy, pokud byli obratní, asi dobře žili. Nicméně byli značně sociálně vyloučení. Tzv. slušná a zbožná společnost s nimi nechtěla nic mít.

Ježíš si však jednoho z nich vybral za svého učedníka později i apoštola. Je to příklad toho, že hleděl na svět jinými očima, než zbožní a spravedliví jeho doby. Oni viděli hříšníka, zloděje, nečistého člověka, kolaboranta, kterého je třeba se stranit. Ježíš viděl zbloudilého a ztraceného Boží dítě, ke kterému je třeba se přiblížit. A především zjevit mu Boží lásku, která tu je i pro něj, byť mu ji druzí upírají. Pro farizeje ale i jiné zbožné židy bylo patrně dosti obtížné představit si Boží lásku k celníkům nebo třeba nevěstkám (ti všichni, a i jiní hříšníci byli dávání do jednoho rance). Ježíš však viděl celníka Matouše, a viděl ho jinými očima. Proto mu říká: „*Pojď za mnou*“.

2. Svátý mezi hříšníky

Čteme tam, že Matouš zareagoval velice rychle a pohotově. „*On vstal a šel za ním*“. Ale hned vzápětí vidíme nejen že Matouš šel za Ježíšem, ale i Ježíš šel za Matoušem. Navštívil jej v jeho domě a zúčastnil se tam banketu s mnoha hosty. Někdy Ježíšovy výzvy zněly velmi kategoricky. Např. jednomu člověku, který za ním přišel se slovy „*Budu tě následovat, Pane. Ale napřed mi dovoľ, abych se rozloučil se svou rodinou*“ odpověděl: „*Kdo položí ruku na pluh a ohlíží se zpět, není způsobilý pro království Boží*“. Ale spíše než doslovné pochopení této výzvy je třeba tomu rozumět tak, aby si člověk nenechával v následování Krista žádná zadní vrátka, aby neváhal se rozhodnout a skutečně vykročil za ním. Zde vidíme, že Ježíš nejen dovolí Matoušovi vrátit se domů, ale dokonce tam zašel za ním.

Tato návštěva v Matoušově domě má ovšem mnohem větší význam než čisté zdvořilostní a společenský. Stává se totiž znamením Ježíšovy služby. Samé její podstaty. Zjevuje nám totiž Svátého mezi hříšníky. Matouš totiž doma není sám, ale když Ježíš seděl u stolu v jeho domě, „*mnoho celníků a jiných hříšníků stolovalo s Ježíšem a jeho učedníky*“ (v. 10). Dodejme, že společně stolování má i dnes symbolický význam. Ukazuje na blízkost lidí. Koho si pozveme domů na oběd nebo na večeři? Zpravidla lidí blízké: rodinu, přátele... Společně jídlo zvláštním způsobem vyjadřuje a utužuje společné vztahy. Ve starověkém orientu to platilo možná ještě více než dnes. Zkrátka být u někoho hostem u společného stolu znamenalo velkou poctu a důvěrný a blízký vztah. Ne nadarmo Pán Ježíš odkázal jako nejvýraznější výraz účasti na jeho díle a oběti právě společně stolování, večeři Páně, společný stůl. Když dodnes jsme u jednoho stolu, a ve víře jíme jeden chléb a pijeme z jednoho kalicha, Pán Ježíš je s námi svým Duchem a zjevuje nám svou lásku, spásu a vykoupení. Tedy společně stolování jako symbol sjednocení, blízkosti a vztahu.

Možná to nejvíce dráždilo přihlížející farizeje, praktiky a strážce pravé zbožnosti a svátého života. Patrně neupírali celníkům tu možnost, že se mohou obrátit a napravit, vrátit se k Bohu. Patrně jim neváhalo, že Ježíš přijal za svého učedníka celníka. Pokud má dobrou vůli se změnit, proč ne. Ale to, co nechápali především, bylo to, že Ježíš je u jednoho stolu s množstvím celníků a jiných podobných "existenci", kteří

zjevně, aspoň zatím, jeho učedníky nejsou. Pro ně to prostě byla nevhodná společnost. Sešlost pochybných a nevhodných lidí. Jít tam mezi ně by pro farizeje znamenalo umazat si svou čistotu, o kterou tolik usilovali a na které si zakládali. Byli to pro ně nečistí lidé a mysleli si, že už jen kontakt s nimi je nějak duchovně poškrábe a umaže. Stolovat s takovou společností pro ně znamenalo mít s ní úzký, důvěrný a přátelský vztah. A to pro ně bylo nepřijatelné.

Ptají se učedníků: „*Jak to, že váš Mistr jí s celníky a hříšníky?*“ Možná to nemysleli přímo jako výtku či pohoršení. Možná to prostě jen nechápou a podivují se tomu. Nejde jim na rozum ten kontrast. Jak to, že on, učitel Božích věcí, sedí u jednoho stolu s bezbožníky? Ovšem ten kontrast byl ještě větší, než dokázali vidět. Totiž, nejen že učitel Božích věcí sedává s hříšníky, ale také ten jediný vpravdě Svatý Boží sedává spolu s hříšníky. Jednorozený Syn Boží je na návštěvě v pochybné společnosti. Myslím, že i dnes by bylo právě tak nepochopitelné a možná i pohoršující, kdybychom nějakého křesťana viděli v nějaké podezřelé společnosti. Co bychom si pomysleli? Možná něco ve smyslu: Co tam dělá? Měli bychom možná pochyby a otazníky nad jeho vírou a opravdovostí jeho křesťanského života. Cožpak nám Písmo neříká, že „špatná společnost kazí dobré mravy“? A že nemáme „táhnout společně s nevěřícími“? Kdo ví, možná něco takového létalo hlavou i oněm farizeům. Co tam u všech všudy dělá? Netáhne to nakonec ještě nějak s nimi? Vždyť Ježíš také časem dostal přezdívku „milovník hodů a pitek“ (jadrněji Kraličti: žráč a pijan), „přítel celníků a hříšníků“ (Mt 11,19). Takovou přezdívku mu dali, protože se to kolem něj často hemžilo právě celníky, nevěstkami a jinými vykřičenými hříšníky. Když se například Ježíš vezval do domu vrchního celníka Zachea, hned měl na stole poznámku: „*On je hostem u hříšného člověka*“ (Lk 19,7).

Dlužno dodat, že ačkoliv Ježíš neodmítal ba někdy i cíleně vyhledával společnost celníků a hříšníků, nebylo to proto, že by byl jejich kumpánem. On zůstával tím, kým byl a kým se zrodil. Byl Svatý Boží. On jediný v dějinách takový byl. Nesplynul s nimi v jedno, neschvaloval jejich hříchy. Ale to úžasné na něm a to evangelijní bylo to, že se tento jediný Svatý Boží dokázal přiblížit k hrubě nesvatým. Zůstal i uprostřed nich Svatým Božím. A přece se v jeho blízkosti hříšníci cítili nějak jinak než u strážců spravedlnosti zákoníku a farizeů. Slétali se k němu jako mouchy na med: „*Do jeho blízkosti přicházeli sami celníci a hříšníci, aby ho slyšeli*“ (Lk 15,1). Opět to nebylo pochopeno strážci zbožnosti, a proto jim říká jedno z nejkrásnějších podobenství – o marnotratném synu. Čím Ježíš ty hříšníky tolik přitahoval? Vždyť byl tak jiný, svatý, čistý. Vycítili z Ježíše jiného Boha, než jakého jim ztělesňovali farizeové. Svým odmítavým a štítivým postojem farizeové ztělesňovali Boha odmítavého a štítivého. Ježíš ztělesňoval Boha, který si ano stále oškliví hřích a zlo, ale přece pozoruhodně miluje hříšníky, všechny lidi. A touží po tom, aby se všichni lidé nechali dotknout, ano, pokořit, ale i obejmout jeho soucitem a slitováním. To jediné může změnit člověka a přinést mu spásu.

3. Milosrdenství chci a ne obět'

Ježíš jim to musí objasnit. Není jeho působení přísně logické? „*Lékaře nepotřebují zdraví, ale nemocní*“ (v. 12). A on nečiní nic jiného. Celníci a hříšníci jsou „nemocní“. Jsou nemocní tou nejhorší myslitelnou nemocí. Odcizili se Bohu a nemají jeho světlo a jeho život v sobě. Bůh Ježíšův je Bohem uzdravující, hojivé, léčivé a napravující lásky. Lásky, která nebagatelizuje závažnost nemocí, ale která do bídy nemocného vstupuje a pokud se jí člověk otevře, také z této bídy a nemocí uzdravuje. Ježíš je tím lékařem Boží uzdravující a odpouštějící lásky.

A to je smysl a cíl celé jeho mise. „*Nepřišel jsem pozvat spravedlivé, ale hříšníky*“ (v. 13). Různě se bádá nad tím, koho Ježíš myslel těmi „spravedlivými“. Jsou přísně vzato vůbec nějakí spravedliví? Jistě jsou lidé slušní, poctiví a podle vnějšího soudu spravedliví. Ale ob stojí to před Bohem? Jistě ne. Všichni, i ti nejslušnější, jsou dlužníky Božími. Možná jen ne tak křiklavě. Anebo Ježíš myslel na ty, kdo si osobě *mysleli*, že jsou spravedliví? K těm bychom mohli přiřadit mnohé farizeje, kteří si mysleli, že jsou něco duchovně lepšího než druzí. Ale možná tu Ježíš ani vůbec nemyslel na to, že by tu vedle hříšníků měla být nějaká sorta spravedlivých. Možná je to pouze jednoduché konstatování logického závěru, že jen nemocní potřebují lékaře. A dodejme, že nemocnými, tedy porušenými hříchem, jsme my všichni.

A v závěru Ježíš ještě dodá, že tím, jak jednal on, se máme nechat inspirovat i my: „*Jděte a učte se, co to je: Milosrdenství chci, a ne obět'*“. Farizeové byli v mnohém velmi obětaví. Ale podstatou Ježíšovy cesty je milosrdenství vůči ztraceným, život lásky. A to jim možná už tak dobře nešlo. Byli plni předsudků, náboženských, společenských i jiných, které jim bránily vidět bratra třeba i v celníkovi. Kéž nám společenství s Ježíšem brání v tvrdosti a předsudcích a rozehrívá naše srdce k milosrdenství.

Sbor CB P3 neděle 22.8.2021 M. Žemlička